

ט-ב ומקשינן לרבנן הסוברים, כיון שאי אפשר לצמצם אחד מהבכורות קדוש:

אמר רב אשי: לעולם כוליה רחם מקדיש, אלא שמין במינו אינו חוצץ. (2)

לימא קסברי רבנן: מקצת רחם [נגיעה של הבכור במקצת הרחם] — מקדיש [די בו כדי לקדש], דאי רק כוליה רחם מקדיש, נהי דאי אפשר לצמצם ולא יצאו שני ראשיהן כאחד ממש, מכל מקום חציצה מיהא איכא, כי עד שלא יצא רוב ראשו של זה, כבר יצא מקצת ראשו של חברו, ולמה הוא קדוש! (1)

שנינו במשנה: זכר ונקבה מפריש טלה אחד לעצמו:

ומפרשינן: וכיון דלעצמו הוא ואינו נותנו לכהן, למה לי לאפרושי [לשם מה הוא מפריש כלל], ובהכרח שהוא מפריש לאפקועי לאיסוריה מיניה [להתיר את איסור הנאתו של פטר החמור] — (3)

בפינו, ואם לרבי יוסי הגלילי חוששים שהיה מצומצם, הכי נמי ליחוש לרבנן. וסיים בצע"ג. ולביאור החזון איש אין כאן קושיא.

1. ביאר רש"י, דלרבי יוסי לא קשיא, כיון ששניהם קדושים כאחד הם חשובים.

2. הקשו התוספות: הרי בחולין ע א נסתפקה הגמרא "כרכתו אחותו [לבכור בשעת לידה] והוציאנו, מהו", הרי שמין במינו חוצץ. ובתירוץ אחד חילקו התוספות בין חציצה בכל הרחם לחציצה במקצתה, ואף שצריך את כל הרחם להקדישו. וראה עוד בתוספות בסוכה לז א שכתבו כן, דדוקא משום דמקצת הרחם פנוי לכן מין במינו אינו חוצץ. וכתבו שם עוד, דמכל מקום אם חוצץ אגדו של הלולב בין היד ללולב הוי חציצה ואף שהוא מין במינו "אף על גב דהכא נמי הוי חוצץ לאגד ומקצתה בלא חציצה, [כי] דילמא לידה שאני, דאורחיהו של תאומים בהכי".

3. בקהלות יעקב בכורות סימן ז, נסתפק: אם הפקעת האיסור היא במה שעל ידי הפרשה נעשה השה ממון השבט, או שמא אף אם לא היה נעשה ממון השבט, כיון שהפריש טלה פקע

איסורו.

ולפי הצד שהפקעת האיסור הוא על ידי זכיית השבט, נתקשה: האיך מהני הפרשה לספק פטר חמור, הרי אין הטלה נתפס כלל להיות נעשה ממונא דכהן כיון דהדבר ספיקא, והבעלים נשאר עליו בעלים בתורת ודאי אחר הפדיון כמו קודם הפדיון, שהרי מספק המוציא מחבירו עליו הראיה! ? וראה שם שביאר, דאם כי המוחזק קרוי בעלים, מכל מקום גם הבעלים האמיתים שם בעלים עליהם, ראה שם.

ובשערי ישר ה ז פשיטא ליה, שהיות ולא נעשה שום דין על הפדיון שהרי לא נאסר, בהכרח שהפקעת האיסור היא בזכיית הכהנים, [ראה עוד שם בדבריו, דבזה ניחא לו מה שהקשה מהרי"ט אלגאזי [ד ה] למה לא יתחייב אפילו לרבי שמעון במצות פדיה מספק! ? והיינו משום דכל דין הפדיה הוא דין מתנות כהונה, ובזה הרי קיימא לן דהמוציא מחבירו עליו הראיה, וממילא מיפטר מן המצוה, ראה שם]. והקשה אף הוא כהקה"י. וביאר: דאם באמת פטר חמור הוא הרי של כהנים הוא, כי במציאות לא נשתנה הזכות והקנין האמיתי של הכהנים, ורק ההשתמשות בפועל נשאר לבעלים מדין המשפטי, ומשום הכי חל הפדיון על השה מה שנעשה ממון כהנים במציאות האמיתית.

דתניא: פטר חמור אסור בהנאה, דברי רבי יהודה, ורבי שמעון מתיר.

שואלת הגמרא: מאי טעמא דרבי יהודה שפטר חמור אסור בהנאה?

אמר פירש עולא: וכי יש לך דבר שצריך

אלמא, הרי מוכרח: כיון דלא מפקע [אם אינו מפקיע] הרי פטר החמור אסור בהנאה; (4) ואם כן:

מתניתין מני, רבי יהודה היא הסובר: פטר חמור אסור בהנאה.

היא ככל המצוות, וספק איסור לחומרא, ולמה יפטר מספק. ומהרי"ט אלגאזי כאן [ד ה] כתב בביאור כוונתם: לא שייך למימר הכי [דספק מצוה לחומרא], אלא במצוות דליכא הפסד ממון, אבל במצות עריפה, דאם אנו באים לחייבו לקיים המצוה מספק, הרי אנו מפקיעים ממנו זכות ממון שיש לו, שעל ידי העריפה מפסיד ממון, ובפרט, דאחר עריפה לכולי עלמא ואפילו רבי שמעון מודה דאסור בהנאה כדאמרינן לקמן י ב, וכמו שאין אנו מחייבים אותו ליתנו לכהן מספק, דבכל ספק ממון אזלינן לקולא והמוציא מחבירו עליו הראיה ואוקי ממונא בחזקת מאריה, כן אין אנו מחייבים אותו לעורפו להוציא ממנו זכות הממון שיש לו, דהעריפה היא כאילו בא להוציא ממון ממנו. וראה במהרי"ט אלגאזי בפרק שני שם, שהקשה ממצות עריפת עגלה שמחויבים בספק, וכתב ליישב כנזכר לעיל משמן].

ובמנחת חינוך [כג א] הקשה עליו: דבשלמא מצוה שהוא בממון כמו הפדיון או פדיון הבן, שייך לומר ספק ממון לקולא, כמו כל דיני ממון שהוא ספק גזל, אך כך גזירת הכתוב דמצוה התלויה בממון ליתן לחבירו — ספק לקולא. אבל אם המצוה אינה ממון הניתן לחבירו, כמו כאן דגזירת הכתוב לעורפו, אלא דעל ידי המצוה הוא הפסד ממון לבעלים, וכי שייך בזה לומר ספק ממון לקולא? ולפי זה, אם נסתפק אם נטל לולב ביום הראשון לא יצטרך לקנות עוד לולב ולצאת בו, כי הוא פסידת ממון, דהלולב שוה ממון הרבה וספק ממון לקולא, דבר זה לא

[וקשה בדבריהם, שהרי מבואר במשנה לקמן יב ב, דלרבי אליעזר אין איסור ההנאה נפקע אלא כשהגיע ליד כהן, וגם מבואר שם לדעתו, דבהפרשה אין נעשה כלל ממון השבט, ומכל מקום מבואר שם בגמרא: "מודה רבי אליעזר בישראל שיש לו ספק פטר חמור בתוך ביתו שמפריש טלה עליו והוא שלו". ופירש רש"י: אף על גב דבודאי פטר חמור סבירא ליה דכל כמה דלא מטי פטר חמור ליד כהן לא מיפריק, מודה הוא בספק שאין צריך לתת פדיון לכהן, אלא מפריש טלה והוא שלו. הרי מבואר, דבספק מועילה ההפרשה להתיר גם כשלא זכו כהנים כלום. ובהכרח צריך לומר, דאף על פי שבמקום חיוב מתנות כהונה, אין האיסור נפקע עד שיקיים, מכל מקום כשאין חיוב מתנות כהונה משום שהמוציא מחבירו עליו הראיה, אף הפרשה שאינה עושה שום דין בשה מועילה להתיר את איסור ההנאה].

4. א. ראה בראשית בכורים שהקשה מן הסוגיא דלקמן מזו ב גבי כהן שמת והניח בן חלל, דמבואר שם, ששייך פדיון בבן בכור כשנוטלו לעצמו, אף שאין הבן אסור בהנאה! וראה שם. ב. הקשו התוספות: מנין שטעם הפדיה הוא כדי להפקיע את האיסור, והרי שמה צריך הוא לפדות מספק כדי לפוטרו ממצות עריפה? ותירצו: דלפוטרו ממצות עריפה לא היה צריך להפריש מספק, כמו שאין נותן לכהן מספק, כמו כן אינו עורפו מספק. ותמהו האחרונים: הרי מצות עריפה מצוה

פדיה, ומותר הוא קודם שיפדנו! (5)

ומקשינן עלה: ולא, וכי אין דבר שצריך פדיה ומותר הוא קודם פדיה?! והרי בכור אדם שצריך פדיה, ומותר הוא בהנאה קודם שיפדנו. (6)

אלא זה הוא טעמו של רבי יהודה: וכי יש לך דבר שהקפידה עליו תורה שיפדנו בשה ולא באחר, ומותר קודם שיפדנו!?

ותמהינן: ומי הקפידה תורה שיפדה דוקא בשה?! והא רב נחמיה בריה דרב יוסף פריק ליה לפטר חמורו בשילקי [עשבים שלוקות]

בשויו [כפי שויו של פטר החמור], הרי שאין קפידא לפדות דוקא בשה!?

ומשנינן: בשויו לא קאמר, כי קאמרינן שלא בשויו של פטר החמור, שפודה בשה אפילו אינו שוה כפטר החמור; והכי קאמר:

וכי יש לך דבר שהקפידה עליו תורה לאפקועי לאיסוריה — שלא בשויו — דוקא בשה, ומותר בהנאה קודם שיפדנו! (7)

ואכתי מקשינן: והרי מעשר שני שהקפידה עליו תורה בכסף צורי [כסף שיש לו צורה, ולא אסימון], ומכל מקום תנן במסכת

עריפה, וכל כי האי גוונא דעל ידי ממון הפדיון נפקעת מצות עריפה, כל דממון הפדיון אין מוציאין ממנו מספק, גם מצות עריפה דבמקום ממון קאי אין מפסידין אותו מספק.

5. לכאורה אינו מובן, שהרי הפדיה נתינת מתנות כהונה היא, ומה ענין זה לאיסור ההנאה?! ואם היינו אומרים כהצד של הקהלות יעקב — הובא בהערה לעיל — שצריך פדיון אפילו אם לא יהא מתנת כהונה, ניחא, אך אם הפדיון תלוי בזכיית הכהנים בפדיון, איך נוכיח מזה שהוא אסור בהנאה!?

6. פירש רש"י: דהא לא אשכחן דאסור. ולכאורה אין כוונתו לומר שלא מצינו בתורה איסור, כי יש לנו לומר שבאמת יהיה אסור מחמת הסברא שאין לך דבר שצריך פדיה — ומותר, אלא כוונתו שלא מצינו בשום מקום שיהיה מי שסובר שהוא אסור, הרי מוכרח שטעם זה לבד אין לאסור.

7. בספר ראשית בכורים צידד לפרש: אי לא דקבע הכתוב הפדיון בשה רק בשויו, היה אפשר

מצאתי וישתקע הדבר, ובודאי צריך לעשות המצוה כמקודם ולהוציא מעות על המצוה, וזה אין בגדר ספק ממון כלל. [אך ראה בהערות על מהרי"ט אלגאזי הנדמ"ח, שאף מהרי"ט לא אמר אלא במצוה כעריפה שיסוד דינה הוא הפסד ממון, ואינו דומה ללולב]. וכעין זה תמה בשערי ישר ה' ז סוף ד"ה ולפי"ז, דמה ענין הפסד ממון לדין המוציא מחבירו עליו הראיה שהוא תורת המשפטים, ודין עריפה הוא דין שמים.

ובחזון איש [בכורות יז ד] כתב: נראה, דאין עריפה מצוה חיובית, אלא שאם ערף בקופיץ קיים מצוה, אבל אם היתה מצות עריפה כמצות חליצה, נהי דמספק אינו פודה, דזה הוי ספק ממונא, אכתי ליחייב במצות עריפה, שזו ספיקא דאורייתא שלא בממון. וראה עוד שם.

ובשערי ישר ה' ז האריך בדבריהם, ויסוד דבריו הוא, שהתורה אמרה "ואם לא תפדה וערפתו" וכל שפטור ממצות פדיה פטור ממצות עריפה, ראה שם אריכות בזה. וראה עוד במהרי"ט אלגאזי בפרק שני כ, ב, שכתב: מצות עריפה דפטר חמור אינו בא לכפרה, אלא במקום פדיון הוא, ואם פודה אותו בממון נפקעת מצות

אלעזר! דאמר רבי אלעזר:

אשה יודעת שאין מעשר שני מתחלל על ידה ובקדושתו הוא עומד לאסור אכילתו חוץ לירושלים, (9) ועולה ואוכלתו בירושלים.

הכא נמי גבי פטר חמור אף על גב שהוא אסור בהנאה, כיון שאפשר לפדותו, הרי היא מקודשת, כי **אשה יודעת דפטר חמור איסורא** [בהנאה] **אית ביה, ופרקא ליה בשה, ומיקדשא בהך דביני ביני** [בהפרש השינוי שבין חמור לשה]. (10)

מוסיפה הגמרא לפרש: **ורבי שמעון הסובר שפטר חמור מותר בהנאה מאי טעמא?**

אמר עולא:

וכי יש לך דבר שפדיונו מותר, והוא

קדושין נב ב, גבי מקדש במעשר שני: **רבי יהודה אומר: במזיד** — שהיו יודעים שניהם שמעשר שני הוא — **קידש** — (8)

הרי מוכח, שאף רבי יהודה מודה שמעשר שני מותר בהנאה חוץ לירושלים, ואין אומרים: יש לך דבר שהקפידה עליו תורה במה יפדנו, ומותר; שאם לא כן, לא היתה מקודשת לרבי יהודה, כיון שהוא אסור בהנאה!?

ומשינין: אם באת להוכיח היתר הנאה ממה שאשה מתקדשת בו, אין זו הוכחה, כי **לענין לקדושי אשה, בפטר חמור** — שהוא ודאי אסור בהנאה — **נמי מיקדשא לרבי יהודה**

והטעם שחלו הקידושין במעשר שני ובפטר חמור ואף שהם אסורים בהנאה, הוא **כדרבי**

ואפשר, דלא פריך שיפדה בכל דבר בכל דהו [כמו שהוא פודה בשה שאינו שוה כפטר החמור], אלא, דאם איתא דאין כאן הפקעת איסור אלא מתנות כהונה, יהא סגי בשה או בשויו של שה, דמה לי הן מה לי דמיהן, שהרי יכול הכהן ליקח שה בדמים שנתנו לו. ושמע מינה שהוא אפקועי איסורא, ובזה יש לומר שגזירת הכתוב בשה, וראה עוד שם, שהקשה על דבריו מהדמיון למעשר שני, ראה שם.

8. בגמרא קדושין נג ב מתבאר בשני אופנים, למה אין חלים הקידושין כשאינם יודעים שהוא מעשר שני.

9. כלומר, ואין כאן טעות שלא תתקדש.

10. ראה סברת "דביני ביני" גם לקמן יא א, וראה שם בפירוש רבינו גרשום.

לומר דעיקר הפדיון אינו להפקיע האיסור, רק משום מתנות כהונה כמו זרוע ולחיים וקיבה, וכמו ראשית הגז שהם מתנות כהונה ואינם טובלין, אך אם איתא דהקפידה התורה העיקר על הנתינה, היה מן הדין שיהיה הפדיון דבר קצוב בשויו, ומדחזינן דיכול לפדות בשה כל שהוא, מוכרח, שאין עיקר הקפידא הנתינה, אלא איסור יש עליו שאינו נפקע רק בשה, ומסתמא יש איזה סוד כמוס בזה דרק שה יכול להפקיעו, ראה עוד שם.

ומיהו רש"י כתב: שקבע לו הכתוב פדיון בשה ולא באחר, ולא פירש שהראיה היא ממה שלא הצריכה התורה לפדות בשויו של החמור. [ולפירושו היה לגמרא לומר: שהקילה עליו תורה בשה].

ובחזון איש [בכורות יז ב] כתב: .. מאי נפקותא אי איכא איסורא אי ליכא איסורא, מכל מקום שפיר יש לומר דמצותו בשה!?

(11)? אסור!

ומקשינן עלה: ולא?! והרי שביעית
 דפדיונה מותר, כלומר, המוכר פירות
 שביעית אין הדמים בדין שביעית להתבער
 בשעת הביעור, והיא — פירות השביעית
 עצמם — אסורה, כלומר, מתבערים בשעת
 הביעור! (12)

ומשנינן: שביעית נמי פדיונה אסור, דאמר
 מר: אחרון אחרון נתפס בשביעית, והפרי
 עצמו אסור [באיסורו עומד], כלומר, אם
 לקח בפירות שביעית בשר, אלו ואלו
 מתבערים בשעת הביעור, לקח בבשר יין,
 יצא בשר ונכנס יין, לקח שמן ביין יצא יין
 ונכנס שמן, ופירות השביעית עצמם בדינם
 עומדים להתבער בשעת הביעור —

הרי מבואר דבאמת נתפסים דמי פירות
 השביעית בדין השביעית, ורק אם מכרם

ולקח אחרים תחתיהם יצאו הראשונים
 ונכנסו האחרונים.

ואיבעית אימא: רבי יהודה ורבי שמעון
 בהאי קרא קמיפלגי:

דתניא: כתיב [דברים טו]: "לא תעבוד
 בבכור שורך", ללמד: אבל אתה עובד
 בשלך ובשל אחרים [בבכור שיש לך בו
 שותפות עם גוי, (13) וכתוב: "ולא תגזו
 בכור צאנך", ללמד: אבל אתה גזז בכור
 שהוא שלך ושל אחרים —

דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר:

כך נדרש הפסוק: "לא תעבוד בבכור שורך"
 אבל אתה עובד בבכור אדם, ללמד שאין
 הוא אסור בהנאה, וכתוב: "לא תגזו בכור

11. הנה בפשוטו — וכן הבין הרש"ש, וכפי
 שיובא בהערה הבאה — כוונת הגמרא היא,
 שאין לך דבר שהפדיון מועיל להתיר את האיסור
 שבו מבלי שיהא על הפדיון אותו איסור שהיה
 על המקור, כי איסור שבו להיכן הלך, ובהכרח
 שאף המקור לא היה אסור, אלא שלפי זה קשה
 המשך הגמרא, וכפי שיובא בהערה הבאה.

וברש"י כתב: שפדיונו מותר, כגון הכא
 שהכהן אוכל את השה בלא שום הקרבה והוא
 אסור, הרי שאין עיקר הראיה ממה שלא חל
 איסור ההנאה על הפדיון, ואילו היה דין הקרבה
 על השה, היה ניחא, ומשמע לכאורה שכוונת
 הגמרא היא, שאין סברא לומר שיותר איסור
 ההנאה מבלי שיהא איזה חלות דין על הפדיון,
 ולא די במה שהפדיון נעשה ממון השבט. וגם
 פירוש זה קשה מהמשך הגמרא גבי שביעית,
 וכפי שיתבאר. וראה עוד המשך דברי רש"י.

12. הקשה הרש"ש: הרי אין הנידון דומה
 לראיה, שסברת הגמרא היא "איסור שבו להיכן
 הלך", וזה אין שייך אלא בדבר שהוא ופדיונו
 מותרים, אבל גבי שביעית הרי אף לאחר הפדיון
 הפרי עצמו באיסורו קאי, ואם כן לא שייך לומר
 "איסור שבו להיכן הלך"? והוא הדין שקשה
 על הנראה מדברי רש"י כפי שיבואר לעיל, שהרי
 כל עיקר הסברא היא שאי אפשר להתיר את
 האיסור על ידי פדיון שאינו אסור או נקרב על
 גבי המזבח, אבל גבי שביעית אין המכירה באה
 להתיר את האיסור של פירות השביעית.

13. פירושו: אף שרבי יהודה עצמו סובר
 ששותפות גוי חייבת בבכורה וכמבואר לעיל,
 מכל מקום אין קדושה לחצאין, ומותר בגיזה
 ועבודה.

צאנך” ללמד: אבל אתה גוזז פטר חמור ללמד שהוא מותר בהנאה —

וזה הוא טעמו של רבי שמעון המתיר פטר חמור בהנאה, אבל לרבי יהודה הדורש את הפסוק לענין אחר, פטר חמור באיסורו עומד.

ומקשינן: **בשלמא לרבי שמעון, היינו דכתיב תרי קראי**, ניחא שהצרכו שני מיעוטים האחד למעט בכור אדם מאיסור הנאה, והאחד למעט פטר חמור מאיסור הנאה.

אלא לרבי יהודה: תרי קראי למעוטי שלך ושל אחרים למה לי [לשם מה שני כתובים למעט בכור של שותפות גוי שאינו קדוש].

ותו קשה: לרבי יהודה — שאינו דורש את הכתובים למעט איסור הנאה — בכור אדם נמי נימא דאפיר, אף בכור אדם יהא אסור בהנאה כיון שלא מיעטו הכתוב. (14)

אלא מפרשת הגמרא את יסוד מחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון בדין פטר חמור אם אסור הוא בהנאה:

דבולי עלמא — בין רבי יהודה ובין רבי שמעון — “לא תעבוד בכור שורך” למעוטי בכור אדם הוא דאתא [בא למעט בכור אדם מאיסור הנאה] —

כי פליגי רבי יהודה ורבי שמעון בדרשת “ולא תגזו בכור צאנך”:

דרבי יהודה לטעמיה [לשיטתו] **דאמר:**

שותפות גוי חייבת בכבודה, וכי איצטריך קרא ד“צאנך” למישרי [להתירו] בגיזה ועבודה שאין בו קדושה, כלומר, רק לרבי יהודה הסובר שחל דין בכור על בהמת שותפות גוי, אם כן שייך לפרש שבאה התורה למעטו מקדושה ולהתירו בגיזה ועבודה —

ואילו רבי שמעון סבר: שותפות גוי פטורה מן הבכורה, ואם כן לענין גיזה ועבודה לא איצטריך קרא למעטו, שהרי אינו בדין בכור כלל, כי איצטריך קרא לפטר חמור להתירו בהנאה.

ומקשינן: **בשלמא לרבי יהודה — ש“צאנך” בא למעט שותפות גוי — היינו דכתיב “צאנך” ולא כתב “צאן”** שהרי למעט בא הכתוב מה שאינו שלך לגמרי; ואם תאמר: **“שורך” — הבא למעט בכור אדם מאיסור הנאה — למה, והרי היה יכול לומר “שור”, יש לומר: ו“שורך” אטו “צאנך” —**

אלא לרבי שמעון שלא באו הכתובים למעט כלל שותפות גוי, **“שורך” ו“צאנך” למה לי?! והרי יכול היה הכתוב לומר “שור” ו“צאן”?! —**

ומסקינן: **אכן קשיא לרבי שמעון** לשון הכתוב.

אמר רבה: ומודה רבי שמעון — המתיר בהנאה פטר חמור קודם עריפה — לאחר עריפה שהוא אסור בהנאה.

ומפרשינן: **מאי טעמא?**

שהקפידה עליו תורה בשה, ומותר” — לכן צריך כתוב למעטו, אבל בכור אדם שמסברא לא

14. [לכאורה קשה: הניחא פטר חמור שמסברא הייתי אוסרו — וכמבואר לעיל: “יש לך דבר

[שעה שהוא מותר] קודם שנתבשל הבשר בחלב — (16)

ואמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:

מאי טעמא דרבי שמעון? משום דכתיב בפרשת טומאת אוכלין [ויקרא יא]: "וכל כלי חרש אשר יפול מהם [מן השרצים] אל תוכו, כל אשר בתוכו יטמא. **מכל האוכל אשר יאכל** [שיהיה בכלי החרש] אשר יבוא עליו מים [ויכשירו לקבל טומאה] יטמא", ולמדנו מלשון "אשר יאכל": **אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים** [לגויים] כי אינו אסור בהנאה הוא הקרוי **אוכל** ומקבל טומאת אוכלין, אבל אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים — כי אסור הוא בהנאה — אינו קרוי אוכל.

הרי מבואר, שפטר חמור אסור הוא בהנאה מפילו לרבי שמעון, ובהכרח שפטר חמור אסור בהנאה לאחר עריפה. (17)

כי גמר: עריפה [ואם לא תפדה וערפתו], עריפה [וערפו שם את העגלה בנחל], דברים כא ד' מעגלה ערופה שהיא אסורה בהנאה.

אמר רבה: מנא אמינא ליה [מנין יודע אני שהוא כן]? דתניא:

איסורי הנאה: הערלה, וכלאי הכרם, ושור הנסקל, ועגלה ערופה, וציפורי מצורע, ופטר חמור, ובשר בחלב, כולן מטמאין טומאת אוכלין [מקבלין טומאה מן השרץ, ומטמאים אוכלים אחרים].

רבי שמעון אומר:

כולן אין מטמאין טומאת אוכלין.

ומודה רבי שמעון בבשר בחלב, שהוא מטמא טומאת אוכלין אף אם היה אסור בהנאה, (15) הואיל והיתה לו שעת הכושר

אינו נאסר, וכן פירש באמת רש"י במנחות קא ב. אך ברש"י בפסחים כה א, כתב: בשר בחלב היתה לו שעת הכושר משעה שבא לכלל זה, דאם שורהו כל היום בחלב אינו נאסר בכך. וכמה גמגומים יש בה, חדא, דטעמא דלא מיתסר משום דאכתי לא בשר בחלב חשיב ליה, והרי הוא כאילו זה לבד וזה לבד. ומטעם זה פירש רש"י שם שאין צריך שעת הכושר משעה שבא לכלל בשר בחלב, אלא קודם שבא לכלל בשר בחלב היה לבשר ולחלב שעת הכושר, והיינו אף קודם השריה.

17. ואם תאמר: אם מיירי בפטר חמור לאחר עריפה, למה לי טומאת אוכלין, והרי בלאו הכי נבילה היא, ומטמאה טומאת נבלות! ופירש רש"י בשני אופנים:

הייתי אוסרו בהנאה, למה צריך קרא למעטו מאיסור הנאה! ומיהו לרבי שמעון תיקשי: למה צריך הוא כתוב למעט בכור אדם מאיסור הנאה].

15. לקמן בגמרא מתבאר, שלרבי שמעון עצמו בשר בחלב אינו אסור בהנאה, ואם כן ודאי מטמא הוא טומאת אוכלין ולא משום שעת הכושר, אלא דחדא ועוד קאמר, שמלבד היתירו בהנאה לדעת רבי שמעון, עוד הוא מטמא טומאת אוכלין משום שעת הכושר, ועל פי זה נתבאר בפנים.

16. כן פירש רש"י. ובשיטה מקובצת הביא גירסא ברש"י: דאי תרו כוליה יומיה לא מיתסר [אם היו שורים את הבשר בחלב ללא בישול,